

عنوان مقاله:

آسیب شناسی رسانه (ماهواره) بر اخلاق مداری جوانان

استاد راهنما: سرکار خانم دکتر مریم آقای بیجستانی

نگارندگان:

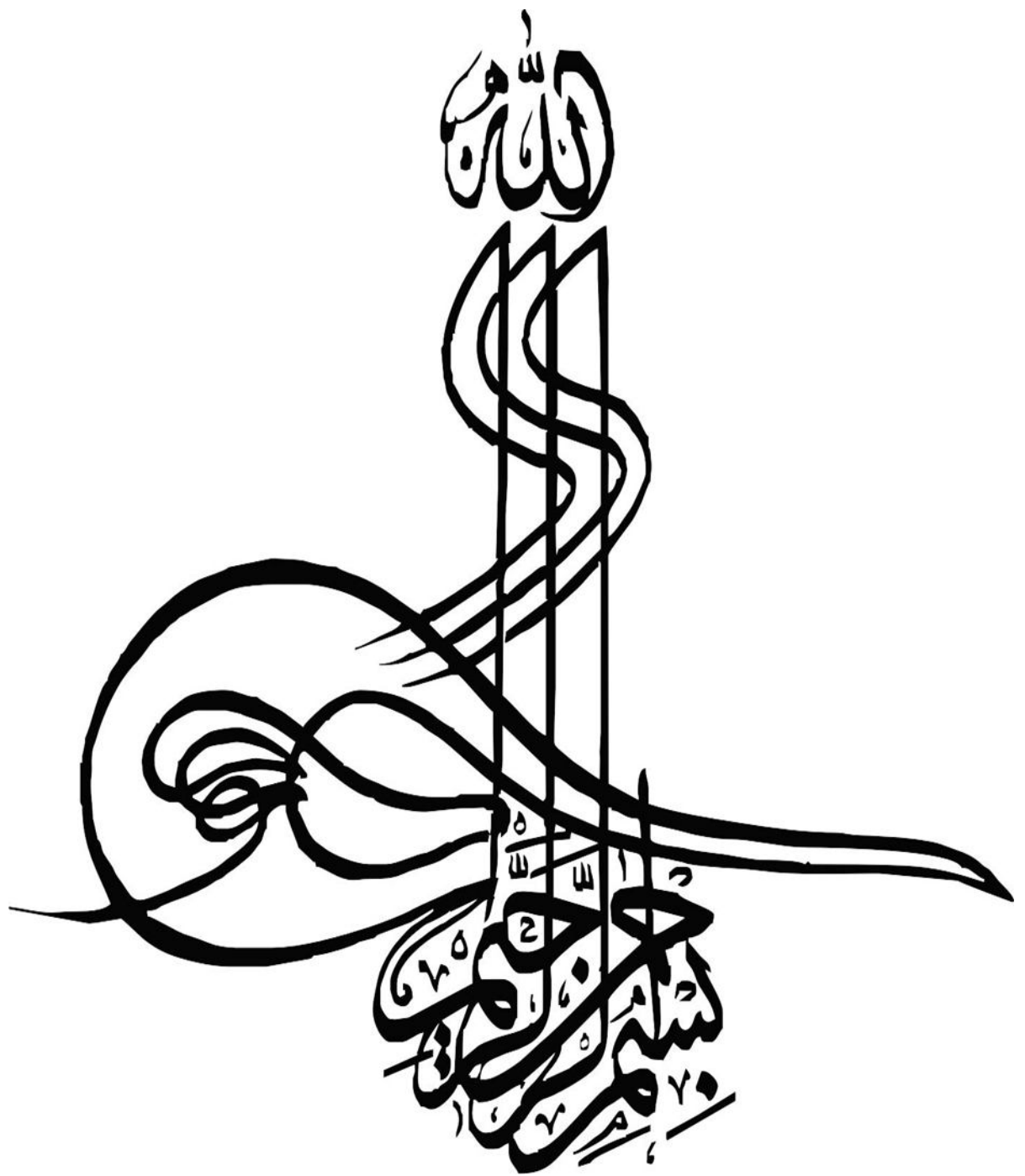
نرگس خاتون امینی

سهیلا مرادی

زکيه پهلوان

سکینه نظری فر

الهه نوبخت

چکیده

در عصر حاضر وسایل ارتباط جمعی و ابزار نوین ارتباطی به عرصه ای بی بدیل در امر آموزش به ویژه آموزش جوانان تبدیل شده که استفاده نابجا از این ابزار ضربه مهلکی بر پیکره خانواده و به تبع آن جامعه به شمار می رود در این میان ماهواره با توجه به جهت گیری آگاهانه این رسانه در اشاعه فحشا و بی بند و باری و هرزه نگاری و رواج خیانت بین زوجین و در نهایت تربیت نسلی بی بند و بار تاثیر ویژه ای در اخلاق نسل جوان به جا می گذارد .

با توجه به شگردهای رسانه ای دشمن جهت رواج فساد و خدشه دار ساختن روحیه اخلاق مداری در جوانان در این نوشتار بر آنیم تا ضمن پرداختن به آسیب شناسی ماهواره به ارایه راهکار در این خصوص بپردازیم پرداختن به تعلیم و تربیت اسلامی، تقویت نظام خانواده اتخاذ سیاست های اقناعی برای جوانان ، ایجاد تنوع و جاذبه در برنامه های تلویزیونی از جمله راه کارهای ارایه شده می باشد .

واژگان کلیدی:

رسانه، اخلاق مداری ، جوانان ، ماهواره

مقدمه :

هویت حقیقی جامعه، هویت اخلاقی آنهاست؛ یعنی در واقع سازه‌ی اصلی برای یک اجتماع، شاکله‌ی اخلاقی آن جامعه است و همه چیز بر محور آن شکل می‌گیرد. ما باید به اخلاق خیلی اهمیت بدهیم. کسی که بتواند جان خود را تزکیه و پاکسازی کند، به فلاح و رستگاری دست یافته است.

در اسلام همه چیز مقدمه خودسازی انسان است. همه‌ی فرائض، احکام، تکالیف، واجبات، اجتناب از گناهان و نوافل و مستحبات و احکام اجتماعی و فردی، همه و همه مقدمه‌ی حیات طیبه است؛ مقدمه‌ی زنده شدن انسان با روح انسانی است؛ مقدمه‌ی عروج انسان از عالم بهیمیت و حیوانیت و توحش است. اگر بشر تحت تربیت الهی - که با اراده‌ی خود او قابل تحقق است- قرار گیرد، این حیات طیبه در نفس او به وجود خواهد آمد و محیط را هم طیب و طاهر خواهد کرد و اگر این تربیت الهی نباشد و عزم و اراده‌ی او را که انسان برای پیمودن راه خدا با آن، احتیاج دارد از دست بدهد و خود را در دست هواها و هوس‌های بشری رها کند، در حدّ حیوانیت باقی خواهد ماند و حیوانی خطرناکتر از حیوان‌های دیگر خواهد شد. (تجلی پیام در افق رسانه ملی برگرفته از بیانات مقام معظم رهبری (مد ظله العالی) (۱۳۸۵، ص ۶۹)

یک انسان اسلامی، فقط آن انسانی هم نیست که اعتقاد اسلامی داشته باشد و عمل اسلامی بکند، بلکه اخلاق اسلامی هم آن رکن اساسی است؛ و آلا اگر انسانی را دارای عقاید محکم اسلامی و عمل به معنای نماز و روزه و این چیزها فرض کنیم، لیکن حسود، بخیل، بدخواه، بی روحیه و بی اراده باشد، این انسان، انسان مسلمان نیست. انسان مسلمان بایستی در هر سه بعدهم بعد تربیت، هم بعد دانش، هم بعد عمل کار کند. البته به یک اعتبار، هر سه‌ی این‌ها عمل است؛ اعتقاد هم نوعی عمل است؛ عمل قلبی است (تجلی پیام در افق رسانه ملی برگرفته از بیانات مقام معظم رهبری (مد ظله العالی) (۱۳۸۵، ص ۶۲)

هدف تهاجم فرهنگی دشمن، قبل از تصرف بیرون متوجه قلب جوانان مسلمان است. هدف فرهنگی دشمن این است که ذهن مردم را عوض کند یک نمونه بارز دشمنی غرب انتشار کتاب «آیات شیطانی» است که به قصد سست کردن ایمان جوانان مسلمانان صورت گرفت (تجلی پیام در افق رسانه ملی برگرفته از بیانات مقام معظم رهبری (مد ظله العالی)، ۱۳۸۵، ص ۲۰۵).

از آن جا که دشمن دریافته اگر بخواهد انقلاب جمهوری اسلامی را براندازی کند از طریق جنگ سخت (نظامی) نمی تواند به نتیجه برسد برآن شده که جنگ نرم را که تهاجم بر فرهنگ و اعتقادات و اخلاق است را فراهم کند و از ابزارهای این تهاجم، رسانه ها هستند از این رو در حال حاضر، رسانه ها اثر گزارترین عامل در شکل دهی شخصیت افراد محسوب می شوند. این تصور که رسانه ها تنها یک وسیله سرگرم کننده و تفریحی محسوب می شوند بسی اشتباه و به دور از واقعیت می باشد. رسانه ها به عنوان یک آموزشکده و مربی هستند که به صورت مستقیم و غیر مستقیم تأثیر خود را بر اعتقادات و ایدئولوژی ها و اخلاق مخاطب می گزارند.

از این رو این مقاله برآن شده که به بررسی تأثیر رسانه در اخلاق جوانان بپردازد.

فیلمهایی که تربیت فرزند را فقط صرف توجه به مسائل مالی او می دانند و به سلامت روانی او کاری ندارند نمی توانند شیوه صحیح تربیت را به ما نشان دهند. و وقتی این برنامه ها نقش اصلی را در تربیت و شکل گیری تربیت و رفتار فرزندان بر عهده گرفت نمی بایست انتظار داشت که فرزندان با شما نیز رفتاری بر اساس آموزه های دینی داشته باشند. (ماهواره یا دجالواره، ص ۴۶ و ۴۷)

راهکارهای مقابله با تهاجم رسانهها بر اخلاق فردی واجتماعی جوانان

۱. اهتمام به تعلیم و تربیت اسلامی وافزایش تقوای الهی

دین اسلام بیش از هر دین ومکتب دیگری، برای مسئله تربیت اهمیت قائل شده است. تربیتی که انسان را در مسیر تقوا وتکامل قرار می دهد. بر این اساس پایبندی و اعتقاد به ارزشهای والای انسانی یکی از طرق جلوگیری از تهاجم اخلاقی است. فرد مؤمن ومعتقد به ارزش های دینی، در مقابل تهاجم اخلاقی، سپری محکم از تقوی وایمان خواهد داشت. وظیفه پدر ومادر است که فرزندان خود را به دین داری تشویق کنند وبا برنامه ریزی ومعرفت زمینه تقویت پاییه های دین داری فرزندان خود را فرام آورند. (گلشن آباد، ص ۱۰۳، باتصرف)

۱. اهتمام به ایجاد وتقویت نظام خانواده اسلامی

ایجاد وتقویت محیط مناسب خانواده براساس نظام اجتماعی وفرهنگی اسلام باعث شکوفا شدن ارزشهای والای بشری وکرامات انسانی خواهد بود. محور بودن زن ومادر، در خانواده او را از کالایی شدن رها خواهد کرد واین دقیقاً همان نکته ای است که غرب می خواهد با شی وارہ کردن زن به فروپاشی خانواده اقدام نموده وجامعه را به فساد وفحشا بکشاند (گلشن آباد، ص ۱۰۴).

راهکارهای مقابله با آسیب های رسانه ها

اتخاذ سیاست های اقناعی و ایجاد شناخت لازم در مورد سوء تماشای برنامه های بیگانه از طریق طرح گفتگوی جوانان و همچنین همسوسازی برنامه های تلویزیون براساس خواسته های منطقی دانش آموزان .

برنامه ریزی جدی در خصوص متنوع و پربار نمودن برنامه های تلویزیون ایران به ویژه در فصل تابستان به توجه به اوقات فراغت دانش آموزان

آموزش های منطقی به ویژه با استفاده از امکانات و برنامه های آموزش و پرورش مانند آموزش خانواده شرایط را برای نهادینه کردن دیدگاه ها و ارزش های مورد اجماع فراهم شده تا لاقط تفاوت معنی داری بین فرزندان خانواد های مذهبی یا فرزندان خانواده های غیر مذهبی فراهم آید.

پخش برنامه های جاذب، قیلم های سینمایی مناسب، عدم شرکت در درگیری های سیاسی و جناحی، اتخاذ شیو های تبلیغ مناسب مذهبی، دعوت مخالفان و موافقان در میزگردهای مختلف و برخورد منطقی با قضایا، ارائه الگو های منطقی جهت الگو پذیری جوانان .

رسالت اصلی مسئولان فرهنگی، ایمن سازی افراد به ویژه جوانان و نوجوانان در برابر هجوم بیگانگان و افزایش قدرت مقاومت آنان است. ایمن سازی تنها با برنامه ریزی هماهنگ و دراز مدت برای فرهنگ سازی دینی، گسترش شناخت معارف الهی و تنوید ساختن باورهای اصیل دینی در جامعه، میسر است که می توان با گذشت زمان افراد جامعه را به خود آگاهی و خودباوری برساند. به دیگر سخن از برخورد ده های فیزیکی و محدودیت آفرین در استفاده از ماهواره و اینترنت و... نیز تنها باید به عنوان یک راه تکمیلی و یکی از راه های ایمن سازی بهره برد.

اگر محدودیت آفرینی در استفاده از برنامه های ماهواره بدون جایگزین کردن برنامه های سازنده و مورد علاقه جوانان باشد به نتیجه نخواهد رسید و جوانان به انحرافات و مشکلات دیگری دچار خواهند شد. بنابر این با انتخاب برنامه های مناسب با جایگزین کردن فعالیت های دیگر به جای تماشای برنامه های ویرانگر ماهواره ای می توان از پیامد های منفی آنها پیشگیری کرد (شعاع کاظمی، ۱۳۹۱، ص ۴۳، ۴۲).

راه مبارزه باخطر نفوذ اندیشه های بیگانه ،تحریم ومنع نیست بلکه علماء دین ودین پژوهان جامعه باید سعی در تبیین صحیح ،جامع ،روشن ومتناسب با مقتضیات زمان آموزه ها وهندسه معرفتی اندیشه های دینی خود نمایند . زیرا زمینه اصلی نفوذ اندیشه های صحیح ،روشن وجامع درون دینی می باشد(تجلی پیام در افق رسانه ملی بر گرفته از اندیشه های شهید مطهری ،۱۳۸۶، ص۲۶۴).

نتیجه:

در این جا به برخی از نتایج اشاره میکنیم: ۱. برنامه های رسانه(ماهواره) تأثیر جبران ناپذیری بر اخلاق جوانان میگذارد تا جایی که به بی بند باری در جامعه منجر میشود. ۲. هنگام پخش برنامه های مختلف ودر لابه لای آن به ترویج الگوهای لباس ودیگر وسایل زندگی، رقص وآواز، پخش شعارهای منفی بسیار دیده می شود. ۳. القای ناامیدی از آینده بشریت وایجاد یأس از روند تاریخ وحرکت جوامع بشری ایجاد ترس ووحشت در بیننده در اثر تماشای صحنه های هولناک با بهره گیری از تغییر نور ورنگ تصاویر وپخش آهنگ های هیجان آور به منظور تحریک اعصاب بینندگان تا در نهایت اراده واستحکام روانی رااز او سلب کنند. ۴. راه مبارزه باخطر نفوذ اندیشه های بیگانه ،تحریم ومنع نیست بلکه علماء دین ودین پژوهان جامعه باید سعی در تبیین صحیح ،جامع ،روشن ومتناسب با مقتضیات زمان آموزه ها وهندسه معرفتی اندیشه های دینی خود نمایند.

فهرست منابع

- ابن شعبه حرانی، حسن بن علی، تحف العقول - قم، چاپ: دوم، ۱۴۰۴ / ۱۳۶۳ق.
- پویانفر، محمد رضا، دینداری در عصر جهانی شدن؛ واکاوی پیامدهای اینترنت، (مجموع مقالات ویژه نخستین همایش علمی فضاهای مجازی)، ۱۳۸۷.
- تجلی پیام در افق رسانه ملی برگرفته از بیانات مقام معظم رهبری (مد ظله العالی)، زمستان ۱۳۸۵، اداره کل پژوهش و آموزش سیما.
- تجلی پیام در افق رسانه ملی برگرفته از بیانات اندیشه های شهید مطهری، ۱۳۸۶، اداره کل پژوهش و آموزش سیما.
- جعفری نسیم، عذرا اعتمادی، عاطفه عاصمی، خانواده و آسیب رسانه ای رایانه و اینترنت، نشر، اصفهان، آموخته، چ اول، ۱۳۹۱، (با اندکی تلخیص) ص ۲۸۷-۲۸۹.
- جعفری، نسیم، عذرا اعتمادی، عاطفه عاصمی، خانواده و آسیب رسانه ای رایانه و اینترنت، نشر، اصفهان، آموخته، چ اول، ۱۳۹۱
- حر عاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعه - جلد ۲۰، قم، چاپ: اول، ۱۴۰۹ ق.
- سقا زاده سید محمد، حمزه کریم خانی، هجوم خاموش، نشر عطر یاس، چ ششم، ۱۳۸۸، ص ۳۹-۵۳
- شاملی، عباسعلی، برخی پیش نیازهای تربیت دینی جوانان در سیره گفتاری علوی، ص ۲۳۷ و ۲۳۸.
- شریفی، احمد حسین، جنگ نرم، انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، چ دوم، ۱۳۸۹، ص ۲۲۳.
- شعاع کاظمی، مومن جاوید، مهر انگیز، مهر آور (۱۳۹۱)، آسیب های اجتماعی (نوپدید) با تاکید بر تئوری های زیر بنایی و راهکار های مقابله ای (اول)، تهران: آوای نور

- طهماسبی، احمد (۱۳۸۴)، جوان، شادابی، خانواده، (اول)، قم: یاقوت
  - العروسی الحویزی، عبد علی بن جمعه، تفسیر نور الثقلین - جلد ۱، قم، چاپ: چهارم، ۱۴۱۵ ق.
  - قربانی گلشن آباد، محمد (۱۳۹۰)، فرهنگ و تهاجم فرهنگی (دوم)، تهران: سازمان عقیدتی سیاسی
- ناجا
- کلینی، محمد بن یعقوب، کافی (ط - دار الحديث) - قم، چاپ: اول، ق ۱۴۲۹.
  - کرم الهی، نعمت الله، اینترنت و دین داری، دانشگاه باقرالعلوم، موسسه بوستان کتاب، چ اول، ۱۳۹۰.
  - ماهواره یا دجالواره، ویژه سرگروه های تربیتی، مرکز تولید اندیشه و پاسخ گویی سازمان بسیج
- مستضعفین، ص ۳۴ و ۳۵
- مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، بحار الأنوار (ط - بیروت)، جلد ۲۷، - بیروت، چاپ: دوم، ۱۴۰۳ ق.
  - نوبخت، الهه، مقاله بررسی تأثیر سوء ماهواره بر تربیت فرزندان و راهکارهای مقابله با آن.
  - ولدی محسن عباس، بشقاب های سفره پشت بام مان، ماهواره و خانواده، قم: جامعه الزهرا، ۱۳۹۲، ج ۳.